

REKABET KURUMU

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2003-3-130 (Devralma)
Karar Sayısı : 03-84/1020-408
Karar Tarihi : 30.12.2003

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN,
R. Müfit SONBAY, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL,
Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, Süreyya ÇAKIN

B-RAPORTÖRLER: Pelin ERDOĞAN, Bedia Sanem ŞİMŞEK

C- BİLDİRİMDE

BULUNAN : Bobst Group SA
Temsilcileri: Av. Taner AŞICIOĞLU, Av. Gürkan AKIN
Kore Şehitleri Cad. Çizik Han 33
34400 Zincirlikuyu / İstanbul

D- TARAFLAR : Bobst Group SA
Route des Flumeaux 50 Prilly / İSVİÇRE

Metso Paper Incorporated
Fabianinkatu 9A Helsinki / FİNLANDİYA

E-DOSYA KONUSU: Metso Paper Incorporated'ın Valmet Converting Business'da sahip olduğu hisselerin, Bobst Group SA tarafından devralınması işlemine izin verilmesi talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 27.10.2003 tarih, 5212 sayı ile giren ve en son 15.12.2003 tarih, 6134 sayı ile eksiklikleri tamamlanan bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 23.12.2003 tarih, 2003-3-130/Öİ-03-PU sayılı Devralma Ön İnceleme Raporu 26.12.2003 tarih, REK.0.07.00.00/179 sayılı Başkanlık önergesi ile 03-84 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G-RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; Metso Paper Inc.'ın sahip olduğu esnek ambalajlamanın üretim sürecinde kullanılan makinelerin imalatı, dağıtımı ve servise alınması işiyle iştigal eden Valmet Converting Business'ın Bobst Group SA tarafından devralınması işleminin;

- tarafların ilgili ürün pazarlarından "plastik film için kesme makineleri" pazarındaki payları ve ciroları toplamı bakımından 4054 sayılı Kanun'un 7.

maddesine dayanılarak çıkarılan 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında izne tabi bir hisse devir işlemi olduğu,

- bu işlem sonucunda aynı Kanun'un 7. maddesinde belirtilen hakim durumun yaratılması veya mevcut hakim durumun güçlendirilmesi ve böylece rekabetin önemli ölçüde azaltılmasının söz konusu olmadığı, bu nedenle bildirim konusu devralma işlemine izin verilmesi gerektiği

ifade edilmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Taraflar

H.1.1. Bobst Group SA (Bobst)

İsviçre menşeli olan ve katlanabilir karton kutular ve oluklu mukavva ambalajlarının üretimi ile esnek ambalajlama üretim sürecinde kullanılan makinelerin üretimi ve dağıtımı ile işgal eden teşebbüsün, Türkiye'de 2002 yılına ait cirosu TL'dir. Bobst'un ortaklık yapısına Tablo-1'de yer verilmiştir.

Tablo-1: Bobst Group SA'nın Ortaklık Yapısı

HİSSEDARLAR	HİSSE ORANI (%)
JBF Finance SA	40.29
Silchester International Investors Ltd.	11.02
Bobst Group SA	8.00
Halka Arz	40.69

Bobst'un Yönetim Kurulu ise; Marc. C. Cappis (Başkan), Luc Bonnard, Reto Domeniconi, Jean-Luc Laloe, Christian Engel, Pierre-Andre Jolliet, Herve Ruttimann'dan oluşmaktadır.

H.1.2. Metso Paper Inc. (Metso)

Finlandiya menşeli Metso; elyaf ve kağıt teknolojilerinden oluşan işleme sektörü makineleri ve sistemlerinin ayrıca esnek ambalajlama üretiminde kullanılan makinelerin üretimi, dağıtımı ve servisiyle işgal etmekte olup, Türkiye 2002 yılı cirosu TL'dir. Tablo-2'de ortaklık yapısına yer verilmiştir.

Tablo-2: Metso Paper Inc'in Ortaklık Yapısı

HİSSEDARLAR	HİSSE ORANI (%)
Yabancı ve nomine hissedarlar	46.1
UPM-Kymmene Corporation	14.6
Finlandiya Hükûmeti	11.5
Finlandiyalı Özel Yatırımcılar	6.3
Finlandiyalı Enstitü, Şirket ve Kuruluşlar	21.5

Metso Yönetim Kurulu ise; Tor Bergman (Başkan), Sakari Tamminen, Olli Vaartimo, Juhanni Pakkala, Arto Altonen, Matti Kahkonen, Harri Luoto'dan oluşmaktadır.

H.2. İlgili Pazar

H.2.1. Sektöre İlişkin Bilgiler

Ambalajlamanın birincil işlevi ürünün korunmasıdır. İkinci olarak, birçok ürünün niteliği gereği uzun süre saklanabilir olmasına ve globalleşen ticaret gereği yola dayanıklı olmasına yardımcı olmasıdır. Tüketim alışkanlıklarının değişmesi sonucunda üçüncü işlevi ortaya çıkmış ve süpermarketlerin çoğalmasıyla birlikte tüketicinin dikkatini çekmek üzere ürünlerin albenisini artırmak için ambalajlama önem kazanmıştır.

Sektörde entegre sistemlere, diğer bir deyişle komple ambalajlama hatlarına talebin artması pazarın yapısını etkilemektedir. Ancak bu, münferit fonksiyonel makinelere talebin gerileyeceği anlamına da gelmemektedir. Bununla birlikte ürün paletini genişletmek için büyük firmaların geniş alanlarda ortaklıklar arayacakları beklenmektedir.

Ambalaj sanayiinde, kullanılan malzemelere göre çeşitlilik, oluklu mukavvadan etiketlere, katlama karton kutulardan esnek ambalajlara kadar uzanmaktadır. Bunlar arasında, içindeki ürünün fiziksel ve kimyasal özelliklerine uygunluk sağlayabilen bir niteliğe sahip olan ve kağıt, film, folyo gibi maddelerin kullanıldığı esnek (flexible) ambalajlar, içindeki gıdayı taze olarak koruyabilmesi ve kullanımda kolaylık sağlaması nedeniyle özellikle gıda maddeleri üreticileri ve tüketicilerince tercih edilmektedir.

Ambalajlama süreci, ürünün üretim yerinden nihai satış noktasına kadar ulaştırılmasındaki kullanım noktalarına göre bölümlere ayrılabilir. İç ambalaj olarak da tabir edilen birincil ambalaj şişe, kutu, kapak, etiket, baskı gibi konuları kapsarken, ikincil ambalajı dış kutu, koli bandı gibi ürünler oluşturmaktadır. Ayrıca palet ve streç film gibi üçüncül ambalajlar da söz konusudur.

Birincil ambalajlama içinde, ambalajlanan ürünün nihai tüketici gözündeki etkisi bakımından baskı önemli bir rol oynamaktadır. Baskı yöntemleri başlıca beş çeşit altında incelenmektedir:

- Tipo Baskı Sistemi
- Ofset Baskı Sistemi
- Serigrafi Baskı Sistemi
- Rotogravür (Tifdruk) Baskı Sistemi
- Fleksografik (Flekso) Baskı Sistemi

Yukarıdaki klasik baskı yöntemlerinin yanı sıra 1990'lı yılların sonlarına doğru, sipariş üzerine yeni gereksinim duyulan miktar kadar baskının kısa sürede gerçekleştirilmesine olanak sağlayan dijital baskı sistemi de önem kazanmaya başlamıştır. Çok kısa süreli baskıya uygun olması ve her baskı işinde sabit kalite garanti edilerek ürünün albenisini kaybetmesinin önlenmesi dijital baskının üstün tarafları olarak öne çıkmaktadır. Bu baskı sisteminin kullanıldığı başlıca ürün grupları arasında ilaç, bakım ürünleri, kimya, boya ve motor yağı sayılabilir.

Öncelikle belirtilmesi gereken, yukarıdaki baskı sistemlerinin herbirinin, kullanım alanlarına göre, hâlâ kendi pazarını oluşturma kabiliyetine sahip olduğudur. Örneğin, ofset baskı yönteminin karton ambalajlar (sigara paketleri gibi) üzerinde kullanımı öteden beri tercih edilmektedir. Bununla birlikte, incelemeye konu olması bakımından rotogravür ve fleksografik baskı türlerinin çalışma sistemleri ve gelişimleri arasındaki farklılıkları da dikkate almak gerekmektedir.

Rotogravür baskı, gravüre edilmiş çok küçük bir hücreden kağıt yüzeyine mürekkep aktarılarak gerçekleştirilen direkt bir baskı yöntemidir. Flekso baskı ise, klişelerin üzerine aldığı mürekkebi aradan geçen materyale aktardığı baskı sistemidir. Flekso baskı sistemi 1990'lı yıllarda hızla gelişmeye başlamış, 1994 yılından sonra teknolojik olarak ofset baskı kalitesini yakalamıştır. Avrupa'da rotogravürün pazar payı ise büyük ölçüde flekso baskı sistemleri tarafından ele geçirilmiştir.

Baskı seçimini belirleyen en önemli unsurlar maliyet, sipariş miktarı, basılacak işin eni, üstüne baskı yapılacak malzemenin özellikleri ve müşterinin temel gereksinimleri olarak sıralanabilir. Bu hususlar arasında maliyet, birçok tedarikçi açısından büyük bir öneme sahip olmasına rağmen, bazı ambalaj kullanıcılarının yüksek kaliteli ve özel ambalaj uygulamaları için özellikle gravür baskıyı tercih ettikleri görülebilmektedir. Gravür baskıda baskı tekrarı nadiren problem oluşturmakta, baskı istasyonlarının sayısının fazlalığı ambalaj üzerine uygulanacak tasarımı daha cazip hale getiren daha çok renkten yararlanma olanağını sağlamaktadır. Geleneksel olarak gravür baskının görsel çekiciliği ve grafik kapasitesinin daha yüksek olması nedeniyle, flekso baskıya nispetle daha yüksek maliyetli olmasına rağmen, gravür baskı makineleri baskıdan büyük beklentileri olan ambalaj üreticilerince tercih edilebilmektedir.

İki sistem arasındaki seçimlerde, yapılacak işin süresi de (tiraj) önemli bir kriter konumundadır. Örnek vermek gerekirse, eğer üretilen etiket 500.000 mt ve altı ise dar enli weblerde (üzerine baskı uygulanacak katman) flekso baskı ekonomik iken, 500.000 mt üstü etiket üretimi için geniş enli weblerde gravür baskı daha ekonomik olmaktadır. Ayrıca, uzun süreli işlerde personel sayısının azaltılması, baskı makinesinin geliştirilmesi, daha enli web üzerine baskı, değişik tür silindirlerin kullanılması, otomasyondan faydalanma dahil edilirse, uzun süreli (yüksek tirajlı) işlerde gravür baskı büyük tasarruf sağlayabilmektedir. Buna karşılık kısa süreli işler için uygun olan flekso baskıda da silindir değiştirme sistemlerine ek olarak otomatik mürekkep değiştirme ve yıkama sistemleri, yönetim bilgi sistemleri (MIS), operasyon sırasında baskı birimlerinin önceden hazırlanmasını sağlayan sistemler ve pazar içinde ek ekipmanlar geliştirilmiştir. Bu sistemler flekso baskı makinelerinin daha kolay işlem görmesini sağlamakla kalmayıp bir baskı komutundan diğer baskı komutuna mümkün olan en hızlı değişimi de mümkün kılmaktadır.

Sonuç olarak, flekso baskının çeşitli uygulamaları (etiket baskısı, film ve folyo baskı, kağıt ve karton baskı ve kroma-karton baskılarına kadar çeşitli baskılar), eldeki baskı kalitesi (rotogravür ve ofset baskı ile aynı kalitede) ve

flekso baskı makinelerinin mevcut teknolojik ekipmanları gözönüne alındığında, bu uygulamanın tüm ülke pazarlarında daha fazla kabul göreceği tahmin edilmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar özellikle baskı endüstrisinde rekabet edebilme açısından teknolojik yeniliklerin en önemli parametrelerden biri olduğunu vurgulamaktadır. Nitekim, birim zamanda daha fazla üretim, düşük maliyetler, tutarlı şekilde yüksek kalite, daha az atık malzeme ve siparişlerin daha kısa sürede teslimatı teknolojik gelişmelerin merkezinde yer alan unsurlardır. Buna paralel olarak, üretken ve kârlı koşullarda çalışma sağlayabilmek ve baskı piyasasında rekabetçi kalabilmek için bir konverterin¹ (dönüştürücü) en iyi kalite ve en yüksek teknolojik standartlara sahip bulunan en az bir makineye sahip bulunması gerekmektedir. Özellikle bu koşul Türkiye’de, baskı endüstrisinde kullanılan makinelerin imalatında yeterli gelişme sağlanamamasının nedenini açıklamaktadır.

Baskı süreci, komple bir hat olarak düşünülürse, baskı ünitelerinin yanında, kesim üniteleri, serigrafi üniteleri, sıcak baskı üniteleri, laminasyon üniteleri ve makine çeşitlerine göre örneklerin artırılabilceği birimlere sahiptir. Temelde baskı makineleri iki şekilde çalışma sistemine sahiptir: *Semi-rotary* (yarı-döner) ve rotasyon. Baskı sürecindeki yukarıda sayılan ünitelerin birçoğu hem semi-rotary hem de rotasyon çalışma kabiliyetine sahipken, bazı üniteler sadece semi-rotary ya da sadece rotasyon sistemine uyumlu çalışabilir. Dolayısıyla bu birimler farklı niteliklere ve teknolojik gelişim süreçlerine sahip olabilmektedir.

Bunların arasında incelemeye konu olan dosya açısından lamine ve kaplama makinelerine değinilmelidir. Kaplama makineleri, üzerine baskı yapılan yüzeye ait bir alt tabakasının görünümünü ve koruyucu özelliklerini daha da geliştirmek amacıyla kullanılırken, lamine uygulama makinelerinde yine görünümün gelişmesi ve korunması amacıyla alt tabaka üzerinde bir lamine oluşturmak için tutturucu (yapışkan) maddeler kullanılmaktadır. Özellikle laminasyon makineleri açısından, çeşitli üreticilerin ürünleri karşılaştırıldığında büyük farklılıklar görülemezken, ancak dikkatle incelendiğinde tasarım, modelleme ve ilave bölümlerdeki farklılıkların çokluğuyla karşılaşılmaktadır. Laminasyon makinelerinde, yapıştırıcı çeşitlerine (solvent bazlı, solventsiz, UV yapıştırıcı) dayanan teknolojik gelişmeler, bu tür makinelerin üstünlüklerinde belirleyici rol oynamaktadır.

Ambalajın oluşma sürecinde açıklanması gereken diğer aşamalar kesme ve geriye sarma aşamalarıdır. Esnek ambalajlar için kesme makineleri basılı, kaplamalı ve/veya lamine alt tabakanın geniş bir rulosunu biçimlendirme ve doldurma makinelerinde kullanılacak olan doğru büyüklükteki daha küçük ve istenen sayıda bobine ayırmak için kullanılmaktadır. Kesme makineleri benzer bir mantıkla plastik film, alüminyum ve etiket/kağıt gibi farklı ambalaj türleri için ayrı ayrı üretilmektedir.

¹ Konverting, hammaddenin işlenerek ambalajlamada kullanılabilir hale getirilmesi, değerlendirilmesi anlamına gelmektedir.

Geriye sarma makineleri ise bobinlerin rulo haline getirilmiş formuna geri sarılması için kullanılmaktadır. Bu makineler, büyük ölçüde, özellikle solventsiz yapıştırıcıların kullanıldığı durumlarda laminasyonun kalitesine etki etmektedir.

Başvuru konusu işlem bakımından anılması gereken diğer makine türleri, kağıt tabaka hazırlayıcıları ve vakumla kaplama makineleridir. Kağıt tabaka hazırlayıcıları esas olarak kağıt konverterleri tarafından tabaka kağıt oluşturulmasında kullanılmakta iken, vakumla kaplama makineleri ambalajların estetik ve koruyucu özelliklerini geliştirmek amacıyla hizmet etmekte ve yukarıda anılan kaplama makinelerinden farklı bir fonksiyon taşımaktadır.

İşlem taraflarınca üretilen makinelerin de içinde yer aldığı Avrupa -özellikle Alman ve İtalyan makineleri- hayli pahalı olmaları nedeniyle büyük ölçekli ambalaj firmalarınca tercih edilmektedir. Orta ve küçük ölçekli üreticiler ise Avrupa ürünlerinin yaklaşık yarı fiyatına satılan Uzakdoğu menşeli makineler ya da varsa yerli makineler kullanmaktadır. Dünya çapında sektörün önde gelen makine üreticileri Cerutti, Windmöller&Hölscher, Bobst (Schiavi), Metso (Valmet), Bielloni, Uteco, Sungan'dır. Türkiye'deki tek yerli üretici konumunda olan Tifmak, 2000 yılında yapısal ve teknolojik değişikliklere giderek bu firmaların ciddi rakibi haline gelmiştir.

Üreticilerin pazar paylarında yıllar itibarıyla büyük dalgalanmalar yaşandığı anlaşılmıştır. Makinelerin pahalı olması, büyük ölçekli ambalaj üreticilerinin azlığı ve makinelerin ekonomik ömrünün uzun olması (10-20 yıl) nedeniyle az makine satılmaktadır. Bu nedenle bir yıl makine satan üretici sonraki yıl hiç makine satamayabilmektedir. Tarafların 1998-2002 yılları itibarıyla satışlarına bakıldığında, özellikle 2001 krizi sonrası bazı makinelerde hemen hemen hiç satışlarının olmadığı anlaşılmıştır:

Tablo-3 Gravür Baskı Makine Satışlarına Göre 2002 Yılı Pazar Payları

Bobst
Valmet
Tifmak
Cerutti
Windmöller
Uzakdoğulu üreticiler	% 33.3

Tablo-4 Fleksografik Baskı Makine Satışlarına Göre 2002 Yılı Pazar Payları

Bobst
Valmet
Tifmak
Cerutti (Flexotecnica)
Windmöller
UTEKO
Bielloni
Uzakdoğulu üreticiler	% 28.6

Tablo-5 Kesme-Geriye Sarma Makine Satışlarına Göre 2002 Yılı Pazar Payları

Bobst
Valmet
Tifmak
Bielloni
Euromac
Bimec
SPAG
Uzakdoğulu üreticiler	% 20

Tablo-6 Plastik Filmler İçin Kesme Makine Satışlarına Göre 2002 Yılı Pazar Payları

Valmet
Kampf GmbH
Wickeltechnik

Tablo-7 Kağıt Tabaka Hazırlayıcı Satışlarına Göre 2002 Yılı Pazar Payları

Valmet
Pemco
Maxson
Goodstrong Machinery
Pasaban
Yerli üreticiler	% 40

Esnek ambalajlamada kullanılan bu makinelerin pahalı olmasının yanı sıra, karmaşık olması önceden üretimden çok, sipariş üzerine üretimi gerektirmektedir.

H.2.2. İlgili Ürün Pazarı

İlgili ürün pazarı ürün özellikleri, fiyatları ve öngörülen kullanım biçimleri bakımından birbirleri ile ikame edilebilir bütün malları veya hizmetleri içerir.

Yukarıda bazı teknik özellikleri açıklanan makine türleri incelendiğinde, bu türlerin tüm bir ambalaj hattının birbirinin devamı niteliğindeki aşamalarında kullanılması durumu söz konusu olsa dahi, müşteri konumundaki ambalaj üreticileri bir ambalajlama hattı oluşturmak üzere, seçilen ambalajın türüne göre bu makinelerin pek çoğuna ihtiyaç duyabilmekte, ancak alımlarını ünite bazında gerçekleştirebilmektedir. Nitekim, söz konusu makinelerin her biri hat üzerindeki farklı fonksiyonları gerçekleştirmektedir. Buna paralel olarak, makine türleri arasında kayda değer fiyat farklılıkları gözlenmektedir. Dolayısıyla, tüketici gözüyle bakıldığında, makine türlerinin her birinin farklı ürün pazarları altında incelenmesi gerekmektedir.

Bu noktada, ürünler arz ikamesi yönünden incelendiğinde, makine üreticilerinin konverting ve baskı sürecine ilişkin ürünlerin birçoğunu aynı tesis içinde üretebilme yeteneğine sahip oldukları görülmüştür. Dosya mevcudu bilgi ve belgeden, devir işlemi taraflarının gravür ve flekso basım presleri, tabakalama ve kaplama makineleriyle esnek paketleme için biçme-geri alma makinelerinin aynı fabrikada üretilebildiği anlaşılmıştır. Buna ek olarak, baskı işlemi ile konverting işleminin in-line olarak (aynı hat üzerinde) birlikte yürütülmesi yönünde de gelişmeler sağlanmıştır. Bir gravür baskı makinesi, in-line olarak çalışmaya yani laminasyon, PVC kaplama, soğuk yapıştırma, su ve solvent bazlı vernik kaplama işlemlerini yapmaya uyarlanabilmektedir.

Bununla birlikte, bu derecedeki arz ikamesi, ambalaj üreticileri (tüketici) nezdindeki açık farklılıkları gözönüne alındığında, makine türlerinin aynı ürün pazarı içinde değerlendirilmesi bakımından yeterli değildir.

İlgili ürün pazarı sınırlarının belirlenmesinde değinilmesi gereken bir diğer husus, baskı makineleri arasındaki fleksografik ve gravür baskı ayrımıdır. H.2.1. nolu bölümde açıklanan özellikleri itibarıyla söz konusu makine türlerinin ayrı ürün pazarları altında değerlendirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Nitekim, baskı makineleri içinde pazar payını gittikçe artırdığı gözlenen fleksografik makineler, düşük tirajlı baskı işlerinde kullanılmakta iken, gravür baskı makineleri uzun süreli ve geniş enli web üzerine uygulanan işlerde tercih edilmektedir. Buna ek olarak, iki tip baskı makinesi arasında fiyat yönüyle de farklılık mevcuttur. Gravür baskı makineleri 1.400.000 – 5.000.000 EURO aralığında fiyatlara sahip iken, fleksografik baskı makinelerinin fiyatları 500.000 – 3.000.000 EURO aralığında değişmektedir.

Bu farklılıkların oluşmasında, sektördeki rekabet açısından en önemli değişken konumunda olan teknolojik yeniliklerin de rol oynadığını söylemek mümkündür. Flekso ve rotogravür makinelerinde teknik gelişmeler her bir çeşit üzerinde münhasıran gerçekleştirilmekte, bu da ambalaj üreticilerinin tercihlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Nitekim, flekso baskı makinelerinin son yıllarda daha yoğun olarak tercih edilmesi maliyet avantajının yanında bu makinelerde yapılan teknik iyileşme ile de yakından ilintilidir. Sonuç olarak, devir işleminin genel anlamıyla esnek ambalajlamada kullanılan baskı makineleri piyasası üzerinde yaratacağı etkinin sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için gravür ve fleksografik baskı makinelerinin ayrı ürün pazarları olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Benzer bir durum kesme makineleri için de geçerlidir. Genel olarak kesme makineleri (esnek ambalajlama için kesme-geriye sarma makinelerinden farklı incelenmelidir), geniş/büyük ambalaj hammaddesi rulolarının daha küçük parçalar oluşturacak şekilde kesilmesi amacıyla hizmet etmektedir. Ancak, ambalajı oluşturan söz konusu hammaddenin farklılığı kesme makinelerinin fonksiyonlarının değişmesine de sebep olmaktadır. Diğer bir deyişle, her bir hammadde için ayrı bir kesme makinesinin kullanılması söz konusudur. Dosya konusu işlem açısından, bu makineler, devralınan taraf olan Valmet'in üretmekte olduğu plastik film için kesme makineleri, alüminyum kesme makineleri ve etiket/kağıt kesme makineleridir.

Yukarıdaki açıklamalar ile devreden taraf ve/veya devralınan tarafın faaliyet gösterdiği pazarlar gözönüne alındığında, her bir makine türü için ayrı ayrı olmak üzere ilgili ürün pazarları,

- esnek ambalajlama için gravür baskı makineleri,
- esnek ambalajlama için fleksografik baskı makineleri,
- esnek ambalajlama için kaplama ve lamine uygulama makineleri,
- esnek ambalajlama için kesme-geriye sarma makineleri,
- plastik film için kesme makineleri,
- alüminyum kesme makineleri,
- etiket/kağıt kesme makineleri,
- kağıt tabaka hazırlayıcıları,

- vakumla kaplama makineleri olarak belirlenmiştir.

H.2.3. İlgili Coğrafi Pazar

Coğrafi pazar, teşebbüslerin sundukları mal ve hizmetler alanında faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli ölçüde benzer ve özellikle bu koşulların komşu bölgelerden farklılık göstermesi yönüyle bu bölgelerden kolayca ayırdedilebilen bölgelerdir.

Ambalaj sektöründe kullanılan makinelerin imalatı ile iştigal eden firmalar genel olarak yurtdışında yerleşik ve genellikle tek bir tesiste üretim yapan, buna karşılık çok sayıda ülkedeki müşterilere satışta bulunan firmalardır. Nitekim devralma işleminin tarafları olan Bobst ve Metso yurtdışında kurulu şirketlerdir ve söz konusu işlem uluslararası alanda gerçekleştirilmektedir. Teknolojik gelişmelerin yoğun olarak pazarın yapısını etkilediği sektörde, hayli maliyetli olan söz konusu gelişmelere uyum sağlama ve özellikle teknik yenilik getirme konusundaki yetersizlikler nedeniyle Türkiye’de anılan makinelerin imalatıyla iştigal eden ve kalite açısından dünya çapındaki firmalar düzeyine yaklaşabilen firma sayısı çok azdır.

Yabancı firmalar, Türkiye’deki satışlarını iki yolla gerçekleştirmektedir. Bazı firmalar yurtiçindeki mümessil firmalar aracılığı ile satışta bulunmakta iken, sektördeki teşebbüslerin herhangi bir aracı kullanmaksızın yurtiçindeki müşterilerine doğrudan satış yapmaları da söz konusu olabilmektedir. Özellikle teşebbüslerin ürünlerini tanıttıkları uluslararası fuarlar makine imalatçıları ile kullanıcıların doğrudan karşılaşmalarına olanak sağlamaktadır. Devralma işleminin tarafları da Türkiye’de satışlarının bir kısmını mümessil firmalar aracılığıyla gerçekleştirirken, tarafların ana müşterileri ile yapılan görüşmelerde doğrudan satış yoluna da gittikleri anlaşılmıştır.

Bu çerçevede, Valmet’in Bobst tarafından devralınması işleminin Türkiye sınırları içindeki ilgili ürün pazarlarında 4054 sayılı Kanun’un 2. maddesi anlamında bir etki yaratacağı anlaşıldığından, ilgili coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak tespit edilmiştir.

H.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

H.3.1. Devralma İşlemi

Bobst Grubu, Metso’nun sahip olduğu esnek ambalajlamanın üretim sürecinde kullanılan makinelerin imalatı, dağıtımı ve servise alınmasıyla ilgili işletmesi Valmet Converting Business’ı devralmaktadır. Devralınan şirketler (Hedef Şirketler);

- Valmet Atlas plc,
- Valmet Converting Center GmbH,
- Valmet Rotomec SpA.’dır.

İngiltere ve Galler'de yerleşik Valmet Atlas plc ile birlikte, bu şirketin sahibi bulunduğu gayrifaal Atlas Hurley-Moate Ltd., Titan Converting Equipment Ltd. ve Atlas Group Americas Ltd. şirketleri, Valmet General Ltd. şirketi ve İsviçre'de yerleşik Midi Machinery SA şirketi de devredilmektedir. Diğer yandan, devralma işlemi, İtalya'da yerleşik Valmet Rotomec SA ile, sahibi olduğu Valmet Converting Iberica SA (İspanya) ve Valmet Converting FraBeLux Sàrl(Fransa) şirketlerinin de iktisabını içermektedir. Anılan şirketlerin tamamı Metso Grubu'nun yavru şirketleridir.

Devralma işlemi, tarafların Türkiye'ye ihracatları nedeniyle 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirilmesi gereken bir işlemdir.

1997/1 sayılı Tebliğ'in 2. maddesinin (b) bendinde *"Herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortak paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisini veren araçları devralması veya kontrol etmesi"* birleşme ve devralma sayılan haller arasında belirtilmiştir. Valmet Converting Business'ın Bobst Grubu tarafından devralınması 1997/1 sayılı Tebliğ anlamında bir devralma işlemidir.

1997/1 sayılı Tebliğ'in 1998/2 sayılı Tebliğ ile değişik 4. maddesinde firmaların ilgili ürün pazarındaki toplam pazar paylarının %25'i ve toplam cirolarının 25 trilyon TL'sini aştığı birleşme/devralmaların izne tabi işlemler olduğu belirtilmiştir. Dosya mevcudu bilgi ve belgeden, 2002 yılı itibarıyla tarafların Türkiye pazarında elde ettiği cirolar Bobst Grubu'nun TL ve Valmet Converting Business'ın TL olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan, ciro eşliğinin aşılmasının yanı sıra, sadece Valmet'in faal olduğu plastik filmler için kesme makineleri pazarında 2002 yılı pazar payı % 'dur. Sonuç olarak, söz konusu işlem gerek pazar payı gerekse ciro eşliği bakımından izne tabi bir işlemdir.

Pazar paylarının değerlendirilmesi bakımından dikkat çekici bir unsur, yıllar itibarıyla pazar paylarında büyük dalgalanmalar yaşanmasıdır. Bu durum, daha önce de ifade edildiği üzere, makinelerin pahalı olması ve az sayıda satılmalarından kaynaklanmaktadır. Makine üreticileri bir yıl içerisinde son derece yüksek pazar payına sahipken bir sonraki yıl hiç satış yapılamamasından dolayı bu pay sifıra ineabilmektedir. Bildirim Formunda belirtilen 1998-2002 yılları arasındaki pazar paylarından dalgalanmalar açıkça görölmektedir. Örneğin, plastik film için kesme makineleri pazarında Valmet'in 2002 pazar payı % iken, 2001 yılında hiç makine satışı olmamıştır.

4054 sayılı Kanun'un 7. maddesinde, *"hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak ülkenin bütünü ya da bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu"* doğuracak birleşme ve devralmalar hukuka aykırı kabul edilerek yasaklanmıştır.

Bobst Grubu'nun faaliyette bulunmadığı pazarlar; alüminyum kesme makineleri, etiket/kağıt kesme makineleri, kağıt tabaka hazırlayıcıları, vakumla kaplama makineleri ve plastik film için kesme makineleri pazarlarıdır.

Bu pazarlardan ilk dördünde Valmet'in 1998-2002 yılları arasında hiç satışı bulunmadığından söz konusu pazarlar değerlendirme dışı bırakılmıştır. Valmet'in plastik film için kesme makineleri pazarında ise pazar payı % 89 olmasına karşın, devralan Bobst Grubu'nun herhangi bir faaliyeti olmadığı için herhangi bir hakim durum yaratılması ya da mevcut hakim durumun güçlendirilmesi söz konusu olmayacaktır. Ayrıca, Valmet'in plastik film için kesme makineleri pazarında hakim durumda olduğunu söylemek mümkün değildir. Daha önce de belirtildiği üzere, pazar paylarında yıllar itibarıyla yüksek dalgalanmalar yaşandığından, salt pazar payını değerlendirerek hakim durumda olduğunu söylemek yanıltıcı olacaktır. Nitekim, bu pazarlardan alüminyum kesme ile etiket/kağıt kesme makineleri pazarında Valmet'in 1998-2002 yılları arasında hiç satışı bulunmazken, diğer pazarlarda da şirket çok az makine satışı gerçekleştirmiştir.

Her iki grubun da faaliyette bulunduğu pazarlar ise; esnek ambalajlama için gravür baskı makineleri, esnek ambalajlama için fleksografik baskı makineleri, esnek ambalajlama için kaplama makineleri ve lamine uygulama makineleri, esnek ambalajlama için kesme-geriye sarma makineleri pazarlarıdır.

Bu pazarlardan "esnek ambalajlama için kaplama makineleri ve lamine uygulama makineleri" ve "esnek ambalajlama için kesme-geriye sarma makineleri" pazarlarında tarafların 2002 yılında hiç satışları bulunmadığından pazar payları %0'dır. Diğer yandan, 2002 yılında "esnek ambalajlama için gravür baskı makineleri" pazarında sadece Valmet satış gerçekleştirmiş ve % pazar payı elde etmişken, "esnek ambalajlama için fleksografik baskı makineleri" pazarında ise sadece Bobst Grubu satış gerçekleştirerek % pazar payı elde etmiştir. Ancak, sadece pazar paylarını dikkate alarak değerlendirmek yanıltıcı olacaktır. Bobst ve Valmet markalı gravür ve fleksografik baskı makinelerinin de 1998-2002 yılları arasında satışlarında dalgalanmalar yaşanmıştır.

Devralma işleminin taraflarının Türkiye'de ürün satışında buldukları müşterileri ile raporörlerce yapılan görüşmelerde, dosya konusu devralma işleminin ilgili pazara etkisinin sınırlı olacağı, hemen hemen tüm müşteriler tarafından dile getirilmiştir. Söz konusu teşebbüsler, tarafların büyük ölçekli müşterileri arasında yer almaktadır. Nitekim, devralmaya konu olan ve taraflarca üretilen ürünler ancak bu tür ambalaj üreticilerine hitap eden büyük ve maliyetli makineler niteliğindedir.

Raporörlerce müşteriler ile yapılan görüşmelerde, ilgili ürün pazarındaki makinelerin, teknolojik gelişmeler neticesinde gittikçe kısalma ile beraber, 10-15 yıl gibi uzun ömürlü oldukları, dolayısıyla kalitenin öne çıktığı böyle bir durumda bu makinelerin alımında yabancı markalı, özellikle Avrupa'da mukim firmalarca üretilen makinelerin tercih edildiği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, bu yolla edinilen bilgilerden, dosya konusu devralma işleminin pazardaki rekabeti olumsuz yönde etkilemeyeceği, nitekim söz konusu makinelerin imalatı ile işgal eden ve benzer teknolojik yeterliklere sahip çok sayıda firmanın bulunduğu, dolayısıyla müşterilerin alternatif temin kaynaklarının çok geniş olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca bazı müşteriler, Rotomec ve Schiavi gibi önemli markalara sahip olan taraflar arasında gerçekleşecek devralma işlemi

sonrasında, ilgili pazarda özellikle satışların oranında birincil etkiye sahip olan teknolojik yenilikler açısından imalatçılar arasında rekabetin artacağını, bu sayede daha avantajlı koşullardan makine alımı yapabileceklerini belirtmişlerdir.

H.3.2. Yan Sınırlamalar

Devralma işleminde yer verilen düzenlemelerin yan sınırlama olarak değerlendirilebilmesi için;

- 1- sadece taraflar açısından kısıtlayıcı,
- 2-yoğunlaşma ile doğrudan ilgili ve yoğunlaşmanın yürütülebilmesi için gerekli ve
- 3-orantılı olmalıdır.

Söz konusu devralma işlemine ilişkin Ana Sözleşmede yer alan rekabet yasağı, personel transfer etme yasağı ve gizlilik hükmü aşağıda değerlendirilmiştir.

H.3.3. Rekabet Yasağı

Rekabet yasağı düzenlemelerine ilişkin olarak ticari itibar (goodwill) ve know-how içeren devralmalarda rekabet yasağı hükümleri genellikle, üç yıla kadar makul bulunmaktadır. Daha uzun süreli rekabet yasakları daha sınırlı durumlarda kabul edilmektedir, örneğin devralana müşterilerin bağlanması iki yıldan daha uzun sürecektse, ya da know-how söz konusu olması halinde know-how'ın kapsam ve doğası ek koruma süresini gerektirecekse üç yıldan fazla koruma makul bulunabilmektedir.

Sözleşmenin 17.1.1. maddesi;

“Gerçekleşme sonrasındaki iki yıllık bir süre boyunca, Tahditli Ülke² sınırları içerisinde, İş'in³ Gerçekleşme'de⁴ yürütülen şekliyle rekabete giren herhangi bir işle doğrudan veya dolaylı olarak, ve bir hissedar, müdür, ortak, acenta ya da başka bir sıfatla ilgilenmeyecek, iştiğal etmeyecek ve ilgilenmeyecektir.”

şeklinde olup, devreden tarafa (Satıcı) 2 yıl süre için rekabet yasağı getirilmektedir.

Rekabet yasağının süresinin iki yıl olması, kapsamının devralma konusu işle sınırlı olması ve sadece devreden işle ilgili faaliyette bulunduğu ülkelerde geçerli olması nedeniyle orantılılık ilkesi bağlamında ilgili düzenlemenin yan sınırlama olarak kabul edilebileceği kanaatine varılmıştır.

² Herhangi bir Aktif Devreden'in ya da Hedef Grup Şirketinin, Gerçekleşme Tarihi öncesindeki yıl içerisinde İş'i yaptığı herhangi bir ülke.

³ Metso Grubu tarafından Valmet Converting ismi altında gerçekleştirilmekte olan plastik film, esnek paketleme ve kağıt dönüştürme makineleri ile ekipmanlarının üretimi ve satışı işi.

⁴ Anlaşma uyarınca yerine getirilmesi gereken işlemlerin tamamlanması.

H.3.4. Personel Transfer Etme Yasağı ve Gizlilik Hükümü

Rekabet etme yasaklarının yanı sıra sözleşmelerde yer verilen personel transfer etme yasağı ve gizlilik hükümleri de rekabet etme yasağına paralel biçimde değerlendirilmektedir. Bu düzenlemelerin kısıtlayıcı etkisinin rekabet etme yasağının kısıtlayıcı etkisini aşmaması gerekmektedir. Birlikte teşebbüslerin ticari sırlarının korunması konusunda menfaatinin bulunması halinde süresi rekabet yasağının süresini aşan gizlilik hükümleri de kabul edilebilmektedir. Devralmanın ve/veya ortaklığın sağlıklı bir şekilde devam etmesi için taraflar arasında güven unsurunun tesis edilmesi amacıyla bu düzenlemeler zorunlu olarak görülmektedir.

Sözleşmenin 17.1.2. maddesinde Satıcı'ya belirli nitelikteki personeli transfer etme yasağı getirilmiştir:

“Gerçekleşme'den sonraki 18 aylık bir süre boyunca, herhangi bir Devralan ya da Hedef Grup Şirketinden, bir yöneticiyi, belli bir konu uzmanını, belirli bir müşteri veya ürün bilgisine sahip bir şahsı (bu şahsın, işinden ayrılması nedeniyle herhangi bir sözleşmeyi ihlal edip etmediğine bakılmaksızın) ayartmaya, işinden çıkartıp kendisine katılmaya iknaya çalışmayacaktır ve herhangi bir şüpheye yer bırakmamak için, bu durum, Satıcı'nın genelde iyi niyetli ilanlar vermesini engellemeyecektir; ancak burada bu ilanların, özellikle söz konusu türde çalışanlara yönelik olmaması gerekmektedir.”

18 aylık personel transfer etme yasağı yan sınırlama olarak değerlendirilmiştir.

Malvarlığının önemli parçası niteliğindeki teknik *know-how*'ın alıcıya devri söz konusu ise rekabet yasağını aşan gizlilik hükümleri makul bulunmakta, ancak diğer gizli bilgilere ilişkin süresiz kısıtlamalar rekabet yasağı sınırına çekilmektedir. Devralmada *know-how* aktarımı söz konusuysa ve bilgiler teşebbüs için önem arz ediyorsa rekabet yasağını aşan süre de kabul edilebilmektedir.

Sözleşmenin 17.1.3. maddesi;

“Gerçekleşme sonrasında on beş yıllık süre boyunca, İş veya Hedef Grup Şirketleriyle, müşterileri, tedarikçileri, ürünleri, finansal bilgileri, akdi düzenlemeleri, işi, iş yöntemleriyle ilgili Gizli Bilgiler⁵ (Alıcı'nın, herhangi bir Hedef Grup Şirketinin ya da ilgili bölümlerinin bu bilgileri bilmesi gereken herhangi bir Devralanın memurları ve çalışanları hariç olmak üzere) herhangi bir üçüncü şahsa ifşa etmeyecek ya da bu bilgileri kullanmayacaktır...”

şeklinde olup, bu madde ile 15 yıllık gizlilik hükmü getirilmiştir.

Bu yasağa üç istisna getirilmiştir: Alıcı'nın isteği üzerine, yasal zorunluluktan kaynaklanan resmi makamlara yapılacak ifşaat, profesyonel danışmanlara yapılacak ifşaat ve kamuoyuna mal olan gizli bilgilerin açıklanması.

⁵ Tüm Teknik Bilgiler, müşteriler ve tedarikçiler listesi, ticari sırlar, prosesler ve diğer bilgiler. Teknik Bilgiler ise, tüm *know-how* teknolojisi, imalat bilgileri ile prosesleri, imalat çizimleri, krokiler ve ozalit kopya, tasarımlar, kalıplar, modeller, master kalıplar, haritalar, bilgisayar programları, spesifikasyonlar, prosesler, operasyon çizelgeleri, formüller, kalite kontrol ve teftiş verileri, talimatları ve diğer teknik bilgiler ile verileri kapsamaktadır.

Raportörlerce Bobst temsilcisine gizlilik hükmü süresine ilişkin gerekçeleri sorulmuş, cevap yazısında özetle, sözleşme konusunu oluşturan makinelerin üretimi ve montajı sürecinde yoğunluklu *know-how*'ın bulunması, üretim aşamasından önce dizayn ve tasarım süreçlerinin hayli zaman ve maliyet gerektirmesi, makinelerin spesifik olması ve müşteri portföyünün sınırlı olması nedenleriyle uzun bir gizlilik süresi öngörüldüğü belirtilmiştir . Kaldı ki, rekabet yasağı 2 yıl olarak öngörülmüştür. Devreden tarafından iki yılın sonunda bu bilgiler kullanılabilecektir, gizlilik sadece üçüncü kişiler için geçerli olmaya devam edecektir. Bu itibarla, 15 yıllık gizlilik hükmü makul bulunarak, yan sınırlama olarak kabul edilmiştir.

I. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; Metso Paper Inc.'in esnek ambalajlamanın üretim sürecinde kullanılan makinelerin imalatı, dağıtımı ve servise alınması işiyle iştigal eden Valmet Converting Business'da sahip olduğu hisselerin Bobst Group SA tarafından devralınması işleminin; 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesine dayanılarak çıkarılan 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ kapsamında izne tabi bir devir işlemi olduğuna; bununla birlikte, bu işlemin aynı Kanun'un 7. maddesi anlamında hakim durum yaratan veya mevcut bir hakim durumu güçlendiren ve bunun sonucunda ilgili piyasalardaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuran nitelikte olmadığına, dolayısıyla bildirim konusu devralma işlemine izin verilmesine

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.